

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

21 martie 2013*

„Servicii de telecomunicații — Directiva 2002/20/CE — Articolele 3 și 12-14 — Drepturi de utilizare a frecvențelor radio — Redevențe pentru drepturile de utilizare a frecvențelor radio — Redevențe unice pentru alocarea și reînnoirea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio — Metodă de calcul — Modificări ale drepturilor existente”

În cauza C-375/11,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Cour constitutionnelle (Belgia), prin decizia din 16 iunie 2011, primită de Curte la 15 iulie 2011, în procedura

Belgacom SA,

Mobistar SA,

KPN Group Belgium SA

împotriva

État belge,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, îndeplinind funcția de președinte al Camerei a patra, domnul J.-C. Bonichot, doamnele C. Toader și A. Prechal și domnul E. Jarașiūnas (raportor), judecători,

avocat general: domnul N. Jääskinen,

grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 iunie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Belgacom SA, de N. Cahen și de I. Mathy, avocate;
- pentru Mobistar SA, de V. Vanden Acker, avocate;
- pentru KPN Group Belgium SA, de A. Verheyden și de K. Stas, avocats;

* Limba de procedură: franceza.

- pentru guvernul belgian, de T. Materne și de M. Jacobs, în calitate de agenți, asistați de D. Lagasse, avocat;
  - pentru guvernul cipriot, de D. Kalli, în calitate de agent;
  - pentru guvernul lituanian, de D. Kriauciūnas și de A. Svinkūnaitė, în calitate de agenți;
  - pentru guvernul olandez, de C. Wissels și de C. Schillemans, în calitate de agenți;
  - pentru Comisia Europeană, de C. Vrignon, de L. Nicolae și de G. Braun, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 25 octombrie 2012,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 3 și 12-14 din Directiva 2002/20/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind autorizarea rețelelor și serviciilor de comunicații electronice (Directiva privind autorizarea) (JO L 108, p. 21, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 183).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Belgacom SA (denumită în continuare „Belgacom”), Mobistar SA (denumită în continuare „Mobistar”) și KPN Group Belgium SA (denumită în continuare „KPN Group Belgium”), pe de o parte, și État belge, pe de altă parte, în legătură cu conformitatea unor redevențe datorate de acești operatori de telefonie mobilă în temeiul articolelor 2 și 3 din Legea din 15 martie 2010 (*Moniteur belge* din 25 martie 2010, p. 18849, denumită în continuare „Legea din 15 martie 2010”) de modificare a articolului 30 din Legea din 13 iunie 2005 privind comunicațiile electronice (*Moniteur belge* din 20 iunie 2005, p. 28070, denumită în continuare „Legea din 13 iunie 2005”) cu sistemul de redevențe prevăzut de Directiva privind autorizarea.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directivă-cadru) (JO L 108, p. 33, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 195, denumită în continuare „Directiva-cadru”) prevede la articolul 8, intitulat „Obiective generale și principii de reglementare”:

„(1) Statele membre se asigură că, la îndeplinirea sarcinilor de reglementare prevăzute de prezenta directivă și de directivele speciale, autoritățile naționale de reglementare iau toate măsurile rezonabile care vizează atingerea obiectivelor prevăzute la alineatele (2), (3) și (4). Aceste măsuri sunt proporționale cu obiectivele respective.

Statele membre se asigură că, la îndeplinirea sarcinilor de reglementare prevăzute de prezenta directivă și de directivele speciale, în special cele menite să asigure o concurență efectivă, autoritățile naționale de reglementare țin seama în cea mai mare măsură de faptul că este de dorit ca reglementările tehnologice să fie neutre.

[...]

(2) Autoritățile naționale de reglementare promovează concurența în furnizarea rețelelor de comunicații electronice, a serviciilor de comunicații electronice și a serviciilor și infrastructurilor asociate, în special:

[...]

(b) asigurându-se că nu există niciun fel de denaturare sau restricție a concurenței în sectorul comunicațiilor electronice,

(c) încurajând investițiile eficiente în infrastructură și promovând inovația și

(d) încurajând utilizarea eficientă și asigurând o gestionare eficientă a frecvențelor radio și a resurselor de numerotare.

[...]”

4 Considerentele (32) și (33) ale Directivei privind autorizarea au următorul cuprins:

„(32) Pe lângă taxele administrative, pot fi percepute taxe și redevențe pentru utilizarea frecvențelor radio și a numerelor, pentru a garanta utilizarea optimă a acestor resurse. Astfel de taxe nu trebuie să împiedice dezvoltarea unor servicii inovatoare și concurența de pe piață. Prezenta directivă nu aduce atingere scopului în care se folosesc taxele pentru dreptul de utilizare. De exemplu, aceste taxe pot fi folosite la finanțarea activităților autorității naționale de reglementare care nu pot fi acoperite din taxele administrative. Atunci când, în cadrul procedurilor de selecție competitive sau comparative, taxele pentru dreptul de utilizare a frecvențelor radio sunt alcătuite în întregime sau parțial dintr-o sumă unică, modalitățile de plată ar trebui să garanteze că aceste taxe nu permit, în practică, selecția pe baza unor criterii care nu au legătură cu obiectivul unei utilizări optime a frecvențelor radio. Comisia poate publica în mod periodic studii comparative referitoare la cele mai bune practici pentru alocarea frecvențelor radio, pentru alocarea numerelor sau pentru acordarea drepturilor de trecere.

(33) Statele membre pot fi nevoite să modifice drepturile, condițiile, procedurile, taxele și redevențele legate de autorizațiile generale și de drepturile de utilizare, în cazul în care acest lucru se justifică în mod obiectiv. Aceste modificări ar trebui să fie notificate corespunzător în timp util tuturor părților interesate, acordându-le posibilitatea de a-și exprima opinia cu privire la orice astfel de modificări.”

5 Articolul 3 din Directiva privind autorizarea, intitulat „Autorizația generală pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice”, prevede la alineatele (1) și (2):

„(1) Statele membre garantează libertatea de a furniza rețele și servicii de comunicații electronice sub rezerva condițiilor stabilite de prezenta directivă. În acest scop, statele membre nu împiedică nicio întreprindere să furnizeze rețele și servicii de comunicații electronice, cu excepția cazului în care acest lucru este necesar pe baza motivelor stabilite la articolul 46 alineatul (1) din tratat.

(2) Furnizarea de rețele de comunicații electronice și furnizarea de servicii de comunicații electronice pot, fără a aduce atingere obligațiilor specifice menționate la articolul 6 alineatul (2) sau drepturilor de utilizare menționate la articolul 5, să fie supuse numai unei autorizări generale. [...]”

6 Articolul 12 din Directiva privind autorizarea, intitulat „Taxe administrative”, prevede:

„(1) Orice taxă administrativă impusă întreprinderilor care furnizează un serviciu sau o rețea în cadrul autorizației generale sau cărora li s-a acordat un drept de utilizare:

(a) acoperă, în total, numai costurile administrative aferente gestionării, controlării și aplicării sistemului de autorizare generală, a drepturilor de utilizare și a obligațiilor specifice menționate la articolul 6 alineatul (2), care pot include costuri pentru cooperare, armonizare și standardizare internațională, analize de piață, monitorizarea conformității și alte controale de piață, precum și cheltuieli aferente lucrărilor de reglementare ce implică elaborarea și aplicarea legislației secundare și a deciziilor administrative, precum deciziile privind accesul și interconectarea, și

(b) este impusă fiecărei întreprinderi în mod obiectiv, transparent și proporțional, astfel încât să se reducă la maximum costurile administrative suplimentare și taxele inerente.

(2) Atunci când autoritățile naționale de reglementare impun taxe administrative, acestea publică o prezentare anuală a costurilor administrative și a valorii totale a taxelor percepute. Ajustările necesare se efectuează luând în considerare diferența dintre valoarea totală a taxelor și costurile administrative.”

7 Articolul 13 din aceeași directivă, intitulat „Taxele pentru drepturile de utilizare și drepturile de instalare a infrastructurii”, prevede:

„(1) Statele membre pot permite autorității competente să impună taxe pentru drepturile de utilizare a frecvențelor radio sau a numerelor sau pentru drepturile de instalare a infrastructurii pe, deasupra sau sub proprietăți publice sau private care reflectă nevoia de a asigura utilizarea optimă a acestor resurse. Statele membre se asigură că aceste taxe sunt justificate în mod obiectiv, sunt transparente, nediscriminatorii și proporționale în ceea ce privește scopul în care sunt utilizate și iau în considerare obiectivele articolului 8 din [Directiva-cadru].”

8 Articolul 14 din Directiva privind autorizarea, intitulat „Modificarea drepturilor și obligațiilor”, prevede:

„(1) Statele membre se asigură că drepturile, condițiile și procedurile privind autorizațiile generale și drepturile de utilizare sau drepturile de instalare a infrastructurii pot fi modificate numai în cazuri justificate în mod obiectiv și într-o măsură rezonabilă. Intenția de a efectua astfel de modificări se notifică în mod corespunzător, iar părțile interesate, inclusiv utilizatorii și consumatorii, primesc un termen suficient pentru a-și exprima opiniile cu privire la modificările propuse, termen care nu poate fi decât în cazuri excepționale mai mic de patru săptămâni.

(2) Statele membre nu limitează și nu retrag drepturile de instalare a infrastructurii înainte de expirarea perioadei pentru care au fost acordate, cu excepția cazurilor în care acest lucru este justificat și, după caz, în conformitate cu dispozițiile de drept intern aplicabile în materie de compensare pentru retragerea drepturilor.”

9 Partea B din anexa la Directiva privind autorizarea prevede:

„Condiții care pot însoți drepturile de utilizare a frecvențelor radio

[...]

6. Taxele de utilizare, în conformitate cu articolul 13 din prezenta directivă.

[...]”

- 10 Articolul 14 din Directiva privind autorizarea, astfel cum a fost modificat prin Directiva 2009/140/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2009 (JO L 337, p. 37), prevede:

„(1) Statele membre se asigură că drepturile, condițiile și procedurile privind autorizațiile generale și drepturile de utilizare sau drepturile de instalare a infrastructurii pot fi modificate numai în cazuri justificate în mod obiectiv și într-o măsură rezonabilă, luând în considerare, după caz, condițiile specifice aplicabile drepturilor transferabile de utilizare a frecvențelor radio. Cu excepția cazurilor în care modificările propuse sunt minore și au fost convenite cu deținătorul drepturilor sau al autorizației generale, intenția de a efectua astfel de modificări se notifică în mod corespunzător, iar părțile interesate, inclusiv utilizatorii și consumatorii, dispun de un termen suficient pentru a-și exprima opiniile cu privire la modificările propuse, termen care nu poate fi decât în cazuri excepționale mai mic de patru săptămâni.

(2) Statele membre nu limitează și nu retrag drepturile de instalare a infrastructurii sau drepturile de utilizare a frecvențelor radio înainte de expirarea perioadei pentru care acestea au fost acordate, cu excepția cazurilor în care acest lucru este justificat și, după caz, în conformitate cu anexa și cu dispozițiile de drept intern aplicabile în materie de compensare pentru retragerea drepturilor.”

- 11 Articolul 5 alineatul (1) din Directiva 2009/140 prevede:

„Statele membre adoptă și publică până la 25 mai 2011 actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive. Statele membre comunică de îndată Comisiei textele acestor dispoziții.

Statele membre aplică măsurile respective de la 26 mai 2011.

[...].”

Dreptul belgian

- 12 Articolul 30 din Legea din 13 iunie 2005 prevede:

„§ 1. Drepturile de utilizare prevăzute la articolele 11 [drepturi de utilizare a numărului] și 18 [drepturi de utilizare a frecvențelor radio] pot fi supuse unor redevențe pentru a garanta o utilizare optimă a acestor mijloace. Redevențele sunt încasate de [Institutul Belgian al Serviciilor Poștale și al Telecomunicațiilor, denumit în continuare «IBPT»].

§ 2. Regele stabilește, cu avizul [IBPT], cuantumul și modalitățile privind redevențele prevăzute la alineatul § 1.”

- 13 Articolul 2 din Legea din 15 martie 2010 prevede:

„Articolul 30 din Legea din 13 iunie 2005 [...] se modifică după cum urmează:^{1°} Între alineatele 1 și 2 se introduc alineatele 1/1, 1/2, 1/3 și 1/4, cu următorul cuprins:

«§ 1/1.

În scopul indicat la alineatul 1, operatorii autorizați să dețină drepturi de utilizare a frecvențelor radio în vederea exploatării unei rețele și a furnizării de servicii de comunicații electronice mobile oferite publicului sunt în special obligați, la începutul perioadei de valabilitate a drepturilor de utilizare, să plătească o redevență unică.

Redevența unică se stabilește la momentul alocării frecvențelor.

Redevența unică este de:

- 1° 51 644 de euro pe MHz și pe lună pentru benzile de frecvențe 880-915 MHz și 925-960 MHz. Obținerea drepturilor de utilizare pentru benzile de frecvențe 880-915 MHz și 925-960 MHz implică de asemenea obținerea de drepturi de utilizare pentru benzile de frecvențe 1710-1785 și 1805-1880 MHz: cantitatea de spectru alocată în benzile 1710-1785 și 1805-1880 MHz este egală cu dublul cantității de spectru alocate în benzile 880-915 MHz și 925-960 MHz, rotunjită la multiplul de 5 MHz superior. Prin derogare de la ceea ce precedă, până la 26 noiembrie 2015, redevența unică pentru cantitatea de spectru alocată la 1 ianuarie 2010 în benzile 880-915 MHz și 925-960 MHz este valabilă de asemenea pentru cantitatea de spectru maximă care putea fi alocată la 1 ianuarie 2010 în benzile 1710-1785 și 1805-1880 MHz;
- 2° 20 833 de euro pe MHz și pe lună pentru benzile de frecvențe 1920-1980 MHz și 2110-2170 MHz, cu excepția cazului în care cantitatea totală de spectru deținută de operator în aceste benzi de frecvențe nu depășește 2×5 MHz. În acest ultim caz, redevența unică se ridică la 32 000 de euro pe MHz pe lună;
- 3° 2 778 de euro pe MHz și pe lună pentru banda de frecvențe 2500-2690 MHz.

La alocarea prin vânzare la licitație a frecvențelor, quantumul minim al redevenței unice prevăzute la prezentul alineat 1/1 se consideră sumă de pornire licitată de candidați.

§ 1/2.

Pentru fiecare perioadă de reînnoire a autorizației, operatorii sunt obligați să plătească o redevență unică.

Quantumul redevenței unice corespunde redevenței unice prevăzute la alineatul 1/1 primul paragraf.

Pentru calcularea quantumului, se ține cont de acea parte din drepturile de utilizare pe care operatorul dorește să o păstreze la momentul reînnoirii.

În cazul în care un operator vrea să cedeze spectru, acesta trebuie să formeze un bloc continuu.

§ 1/3.

Plata redevenței unice se efectuează, după caz, în termen de 15 zile de la începerea perioadei de validitate prevăzute la alineatul 1/1 primul paragraf și în termen de 15 zile de la începerea perioadei de reînnoire prevăzute la alineatul 1/2 primul paragraf.

Prin derogare de la paragraful precedent, operatorul poate efectua plata după cum urmează:

- a) operatorul plătește proporțional cu numărul de luni rămase până la anul calendaristic următor, după caz, în termen de 15 zile de la începerea perioadei de validitate prevăzute la alineatul 1/1 primul paragraf și în termen de 15 zile de la începerea perioadei de reînnoire prevăzute la alineatul 1/2 primul paragraf;
- b) în plus, operatorul plătește cel târziu la 15 decembrie totalitatea redevenței unice pentru anul următor. În cazul în care autorizația expiră în cursul anului următor, operatorul plătește proporțional cu numărul de luni rămase până la expirarea drepturilor de utilizare;

- c) rata legală a dobânzii, calculată conform articolului 2 alineatul 1 din Legea din 5 mai 1865 privind împrumutul cu dobândă, este aplicabilă, după caz, din a șaisprezecea zi de la începerea perioadei de validitate prevăzute la alineatul 1/1 primul paragraf și din a șaisprezecea zi de la începerea perioadei de reînnoire prevăzute la alineatul 1/2 primul paragraf;
- d) odată cu plata redevenței unice, operatorul plătește dobânda pentru suma restantă datorată.

Operatorul informează [IBPT] în legătură cu opțiunea sa în termen de două zile lucrătoare, după caz, de la începerea perioadei de validitate prevăzute la alineatul 1/1 primul paragraf și de la începerea perioadei de reînnoire prevăzute la alineatul 1/2 primul paragraf.

Redevența unică nu se rambursează în niciun caz, nici în totalitate, nici în parte.

§ 1/4.

În cazul în care un operator nu plătește integral sau parțial redevența unică pentru benzile de frecvențe respective astfel cum este prevăzut la alineatul 1/1 punctele 1°, 2° sau 3°, i se retrag toate drepturile de utilizare pentru benzile de frecvențe respective.»^{2°}. Alineatul 2 se completează cu cuvintele «cu excepția celor prevăzute la alineatele 1/1, 1/2 și 1/3.»”

- 14 Articolul 3 din Legea din 15 martie 2010 prevede:

„Cu titlu tranzitoriu, dacă termenul de renunțare la reînnoirea tacită a autorizației sale este deja depășit la data intrării în vigoare a prezentei legi, operatorul poate totuși să renunțe la reînnoirea drepturilor sale de utilizare până în prima zi a noii perioade de prelungire a drepturilor de utilizare, fără a fi obligat la plata redevenței unice aferente acestei noi perioade.”

- 15 Articolul 4 din Legea din 15 martie 2010 prevede:

„Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în *Moniteur belge* [*Moniteur belge* din 25 martie 2010, p. 18849].”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 16 Belgacom, Mobistar și KPN Group Belgium sunt operatori de rețele de telefonie mobilă deveniți titularii autorizațiilor legate de drepturile de utilizare a frecvențelor radio 900 MHz, 1 800 MHz și 2000-2600 MHz în Belgia.
- 17 Legea din 12 decembrie 1994 (*Moniteur belge* din 22 decembrie 1994, p. 31624) a liberalizat sectorul telefoniei mobile în Belgia, permițând Consiliului de Miniștri să acorde și altor operatori decât fostul operator public autorizații individuale pentru furnizarea de servicii de telefonie mobilă în banda de frecvență 900 MHz pentru o perioadă de 15 ani de la data eliberării lor.
- 18 La 27 noiembrie 1995, Consiliul de Miniștri a acordat o autorizație pentru Mobistar, în timp ce Belgacom Mobile a primit la 2 iulie 1996, cu efect retroactiv de la 8 aprilie 1995, autorizația de a exploata o rețea pentru canalele 900 MHz pe care le utiliza deja potrivit unui contract de gestiune cu statul belgian. În schimb, cei doi operatori trebuiau să plătească fiecare un preț unic de concesiune de aproximativ 9 miliarde BEF (223 104 172,30 euro), precum și redevențe anuale către IBPT pentru utilizarea frecvențelor radio.
- 19 În anul 1997, guvernul belgian a decis deschiderea benzii DCS 1 800 MHz pentru exploatare, în scopul pregătirii intrării unui al treilea și chiar a unui al patrulea operator pe piață. Decretul regal din 24 octombrie 1997 privind înființarea și exploatarea rețelelor de telefonie mobilă DCS-1800 a stabilit

procedura de obținere a unei autorizații pentru înființarea și exploatarea unei rețele de telefonie mobilă DCS-1800, prevăzând că o astfel de autorizație este valabilă o perioadă de 15 ani de la data eliberării autorizației de exploatare. La 2 iulie 1998, KPN Group Belgium (fostă KPN Orange SA, ulterior BASE SA) a obținut o autorizație în banda de 1 800 MHz, în schimbul plății unui preț unic al concesiunii de 8,005 miliarde BEF (198 438 766,50 euro) și a unor redevențe anuale pentru utilizarea frecvențelor.

- 20 Ținând seama de inconvenientele pe care le prezenta utilizarea frecvențelor de 1 800 MHz în raport cu frecvențele de 900 MHz, în special o acoperire mai slabă de stațiile de bază, necesitând instalarea unui număr mai mare de situri de antene pentru realizarea aceleiași acoperiri, IBPT a decis, în anul 2003, să aloce KPN Group Belgium anumite canale de 900 MHz și, în schimb, să acorde Belgacom și Mobistar de asemenea anumite canale de 1 800 MHz. În consecință, din 2003, KPN Group Belgium a beneficiat de acordarea de frecvențe de 900 MHz suplimentare, corespunzând acordării de frecvențe în banda de 1 800 MHz pentru Belgacom și Mobistar. Echilibrul numărului de canale astfel alocate fiecăruia dintre cei trei operatori trebuia să se mențină până în anul 2015.
- 21 Decretul regal din 18 ianuarie 2001 a pus în aplicare procedura acordării de autorizații pentru sistemele de a treia generație UMTS, care utilizează benzile de frecvențe între 1885-2025 MHz și 2110-2200 MHz. Belgacom, Mobistar și KPN Group Belgium și-au prezentat candidatura și au obținut o autorizație de exploatare a acestor sisteme în schimbul unui preț unic al concesiunii de 150 de milioane de euro, plătit de fiecare dintre acești operatori timp de douăzeci de ani, cu o prelungire posibilă prin decret regal pentru perioade de cinci ani.
- 22 În momentul fiecărei acordări a autorizațiilor menționate, Belgacom, Mobistar și KPN Group Belgium s-au angajat să plătească în contraprestație:
- un preț unic al concesiunii,
  - o redevență anuală pentru punerea la dispoziție a frecvențelor și
  - o redevență anuală pentru gestionarea autorizațiilor.
- 23 Prin decizia din 25 noiembrie 2008, IBPT a renunțat la reînnoirea tacită a autorizațiilor de utilizare a frecvențelor radio de a doua generație (2G) acordate celor trei operatori Belgacom, Mobistar și KPN Group Belgium, cu scopul de a impune o nouă redevență și de a institui cea mai eficientă posibil politică a spectrului.
- 24 Belgacom, Mobistar și KPN Group Belgium au atacat această decizie la cour d'appel de Bruxelles (Curtea de Apel din Bruxelles), care a anulat-o prin hotărârea din 20 iulie 2009, în privința Belgacom, și prin hotărârea din 22 septembrie 2009, în privința Mobistar. În urma pronunțării acestor două hotărâri, IBPT a decis să revoce decizia sa din 25 noiembrie 2008 aplicabilă KPN Group Belgium, pentru a asigura un tratament identic pentru toți cei trei operatori.
- 25 După pronunțarea acestor hotărâri de către cour d'appel de Bruxelles, legiuitorul belgian a adoptat, la 15 martie 2010, legea de modificare a articolului 30 din Legea din 13 iunie 2005. Astfel cum reiese de la articolele 2 și 3 din Legea din 15 martie 2010, citate la punctele 13 și 14 din prezenta hotărâre, aceasta prevede:
- o redevență unică, care înlocuiește vechiul drept unic de concesiune impus operatorilor de telefonie mobilă pentru a garanta utilizarea optimă a frecvențelor radio și care este datorată nu numai la data acordării autorizațiilor pentru drepturile de utilizare a frecvențelor radio, ci și la fiecare reînnoire a autorizației existente,

- un quantum al redevenței unice care variază în funcție de frecvența radio vizată și care este calculat pe baza dreptului de concesiune unic plătit de operatori atunci când au primit pentru prima oară autorizația, fie la încheierea unei proceduri de atribuire comparative, fie la încheierea unei vânzări la licitație,
  - posibilitatea operatorilor de telefonie mobilă de a renunța la drepturile lor de utilizare înainte de începutul perioadei de validitate a drepturilor lor de utilizare, fără a fi obligați să plătească redevența unică aferentă drepturilor la care au renunțat, și
  - în plus față de redevența unică, obligația operatorilor care sunt titulari ai unei autorizații de a plăti anual două redevențe, și anume o redevență care să acopere costurile de punere la dispoziție a frecvențelor și o redevență care să acopere cheltuielile de gestionare a autorizației.
- 26 Belgacom, Mobistar și KPN Group Belgium au introdus la Cour constitutionnelle (Curtea Constituțională) acțiuni având ca obiect anularea articolelor 2 și 3 din Legea din 15 martie 2010. În susținerea concluziilor lor, ele au susținut că aceste dispoziții sunt contrare articolelor 3 și 12-14 din Directiva privind autorizarea. Mai precis, ele contestă faptul că redevența unică este datorată nu doar la momentul acordării autorizației, ci și la reînnoirea acesteia și că aceasta vine în completarea redevenței plătite pentru punerea la dispoziție a frecvențelor, pe care o plătesc anual. Belgacom, Mobistar și KPN Group Belgium mai contestă quantumul și modalitățile de calcul al redevenței unice, în măsura în care ar fi calculată în funcție de valoarea de piață pentru operatori, iar nu în funcție de valoarea economică a frecvențelor.
- 27 Instanța de trimitere indică faptul că din lucrările pregătitoare ale Legii din 15 martie 2010 reiese că redevența unică reprezintă o indemnizație pentru utilizarea frecvențelor și urmărește un obiectiv identic cu cel al redevențelor anuale de punere la dispoziție a frecvențelor, fără a înlocui plata acestora din urmă. Aceasta arată că rezultă în plus din lucrările pregătitoare menționate că legiuitorul a considerat că articolele 2 și 3 din Legea din 15 martie 2010, a căror validitate este contestată în fața instanței de trimitere, sunt în conformitate cu Directiva privind autorizarea, dat fiind că acestea prevăd o separare a indemnizațiilor datorate pentru drepturile de utilizare, într-o parte unică și o parte anuală. Astfel, redevența unică ar acoperi dreptul de utilizare a acestor frecvențe și ar corespunde valorii resursei rare care este spectrul, în timp ce redevența anuală ar acoperi costurile utilizării frecvențelor, și anume controlul, coordonarea, examinarea și alte activități ale autorității competente.
- 28 În aceste condiții, Cour constitutionnelle a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolele 3, 12 și 13 din Directiva [privind autorizarea], astfel cum sunt acestea aplicabile în prezent, permit statelor membre să impună operatorilor titulari de drepturi individuale de utilizare a frecvențelor de telefonie mobilă pentru o perioadă de 15 ani în cadrul unor autorizații de instalare și de exploatare pe teritoriul lor a unei rețele de telefonie mobilă, acordate potrivit regimului prevăzut de cadrul legal anterior, o redevență unică pentru reînnoirea drepturilor individuale ale acestora de utilizare a frecvențelor, al cărei quantum, în funcție de numărul de frecvențe și de luni pentru care se acordă drepturile de utilizare, se calculează pe baza fostului drept de concesiune unic, care era legat de acordarea autorizațiilor menționate anterior, această redevență unică venind, pe de o parte, în completarea unei redevențe anuale de punere la dispoziție a frecvențelor, care urmărește înainte de toate să acopere costurile de punere la dispoziție a frecvențelor, valorizându-le în același timp în parte și pe acestea, cele două redevențe fiind motivate prin scopul de a favoriza utilizarea optimă a frecvențelor, și, pe de altă parte, în completarea unei redevențe care să acopere costurile de gestionare a autorizației?
  - 2) Articolele 3, 12 și 13 din aceeași Directivă privind autorizarea permit statelor membre să impună operatorilor candidați la obținerea de noi drepturi de utilizare a frecvențelor de telefonie mobilă plata unei redevențe unice al cărei quantum este determinat prin licitație la momentul alocării

frecvențelor, pentru a le valoriza pe acestea, redevența unică în cauză venind, pe de o parte, în completarea unei redevențe anuale de punere la dispoziție a frecvențelor, care urmărește înainte de toate să acopere costurile de punere la dispoziție a frecvențelor, valorizându-le în același timp în parte pe acestea, cele două redevențe fiind motivate prin scopul de a favoriza utilizarea optimă a frecvențelor, și, pe de altă parte, în completarea unei redevențe anuale de gestionare a autorizațiilor de instalare și de exploatare a unei rețele de telefonie mobilă, acordate potrivit regimului prevăzut de cadrul legal anterior?

- 3) Articolul 14 alineatul (2) din aceeași Directivă privind autorizarea permite unui stat membru să impună operatorilor de telefonie mobilă, pentru o nouă perioadă de reînnoire a drepturilor individuale ale acestora de utilizare a frecvențelor de telefonie mobilă, la care unii dintre ei aveau deja dreptul, dar înainte de începutul acestei noi perioade, plata unei redevențe unice pentru reînnoirea drepturilor de utilizare a frecvențelor de care urmează să dispună aceștia la începutul noii perioade, motivată prin scopul de a favoriza utilizarea optimă a frecvențelor prin valorizarea acestora, și care să vină, pe de o parte, în completarea unei redevențe anuale de punere la dispoziție a frecvențelor, care urmărește înainte de toate să acopere costurile de punere la dispoziție a frecvențelor, valorizându-le în același timp în parte pe acestea, cele două redevențe fiind motivate prin scopul de a favoriza utilizarea optimă a frecvențelor, și, pe de altă parte, în completarea unei redevențe anuale de gestionare a autorizațiilor de instalare și de exploatare a unei rețele de telefonie mobilă, acordate potrivit regimului prevăzut de cadrul legal anterior?
- 4) Articolul 14 alineatul (1) din aceeași Directivă privind autorizarea permite unui stat membru să adauge, ca o condiție pentru obținerea și reînnoirea drepturilor de utilizare a frecvențelor, o redevență unică stabilită prin licitație și neplafonată și care să vină, pe de o parte, în completarea unei redevențe anuale de punere la dispoziție a frecvențelor, care urmărește înainte de toate să acopere costurile de punere la dispoziție a frecvențelor, valorizându-le în același timp în parte pe acestea, cele două redevențe fiind motivate prin scopul de a favoriza utilizarea optimă a frecvențelor, și, pe de altă parte, în completarea unei redevențe anuale de gestionare a autorizațiilor de instalare și de exploatare a unei rețele de telefonie mobilă, acordate potrivit regimului prevăzut de cadrul legal anterior?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la primele două întrebări

Cu privire la admisibilitate

- 29 Guvernul cipriot pune în discuție admisibilitatea celei de a doua întrebări preliminare, susținând că un răspuns la această întrebare nu este necesar în mod obiectiv pentru soluționarea litigiului principal. Astfel, a doua întrebare ar viza concesionarea de noi drepturi de utilizare a frecvențelor radio, în timp ce din decizia de trimitere reiese că litigiul privește reînnoirea de drepturi de utilizare a frecvențelor radio.
- 30 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub răspunderea sa și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o aprecieze beneficiază de o prezumție de relevanță. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei cereri formulate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică ori Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (a se vedea în special Hotărârea din 12 iulie 2012, VALE Építési, C-378/10, punctul 18 și jurisprudența citată).

- 31 În speță, a doua întrebare preliminară vizează interpretarea Directivei privind autorizarea în ceea ce privește posibilitatea statelor membre de a impune o redevență unică operatorilor de telefonie mobilă care doresc să obțină noi drepturi de utilizare a frecvențelor radio. Or, reiese din dosar că articolele 2 și 3 din Legea din 15 martie 2010, care fac obiectul acțiunilor în anulare din cauza principală, prevăd o redevență unică nu numai pentru reînnoirea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio, ci și pentru noile achiziții de drepturi de utilizare a frecvențelor radio.
- 32 În aceste condiții, nu se poate considera că interpretarea solicitată nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal. În consecință, a doua întrebare preliminară trebuie considerată admisibilă.

Cu privire la fond

- 33 Prin intermediul primelor două întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolele 3, 12 și 13 din Directiva privind autorizarea trebuie interpretate în sensul că se opun ca un stat membru să impună operatorilor de telefonie mobilă titulari de drepturi de utilizare a frecvențelor radio o redevență unică datorată atât pentru o nouă achiziționare de drepturi de utilizare a frecvențelor radio, cât și pentru reînnoirea acestora și care se adaugă nu numai unei redevențe anuale pentru punerea la dispoziție a frecvențelor, prin care se urmărește înainte de toate acoperirea costurilor de punere la dispoziție a frecvențelor valorificându-le în parte, aceste două redevențe fiind motivate de scopul de a favoriza o utilizare optimă a resursei rare reprezentate de aceste frecvențe radio, ci și unei redevențe care acoperă cheltuielile de gestionare a autorizației.
- 34 Aceasta ridică de asemenea problema conformității cu aceste dispoziții din Directiva privind autorizarea a modalităților de stabilire a cuantumului redevenței unice pentru drepturile de utilizare a frecvențelor radio, care este determinat fie prin raportare la vechiul drept unic de concesiune calculat pe baza numărului de frecvențe și de luni la care se referă drepturile de utilizare, fie pe calea licitației la alocarea frecvențelor.
- 35 Cu titlu introductiv, trebuie să se constate că articolele 3 și 12 din această directivă, care se referă la obligația statelor membre de a garanta libertatea de a furniza rețele și servicii de comunicații electronice și, respectiv, la modalitățile de impunere de „taxe administrative”, nu sunt aplicabile unei redevențe precum cea în discuție în litigiul principal, care nu este cuprinsă în niciuna dintre aceste două ipoteze.
- 36 Astfel cum reiese din primele două întrebări, instanța de trimitere solicită Curții să interpreteze Directiva privind autorizarea în ceea ce privește, pe de o parte, posibilitatea unui stat membru de a impune o redevență unică operatorilor de telefonie mobilă și, pe de altă parte, modalitățile de stabilire a cuantumului redevenței unice, atât pentru alocarea, cât și pentru reînnoirea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio.
- 37 În ceea ce privește impunerea unei redevențe unice, trebuie să se constate, cu titlu introductiv, că Directiva privind autorizarea nu vizează decât procedura de alocare a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio și nu cuprinde nicio dispoziție specială de stabilire a condițiilor procedurii de reînnoire a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio deja alocate.
- 38 Cu toate acestea, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 40 din concluzii, din moment ce drepturile de utilizare individuale sunt cedate de un stat membru pentru o perioadă limitată, reînnoirea unei astfel de autorizații trebuie considerată ca fiind o acordare de noi drepturi pentru o nouă perioadă.

- 39 În consecință, trebuie constatat că, în conformitate cu Directiva privind autorizarea, procedura de alocare a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio și procedura de reînnoire a drepturilor menționate trebuie să fie supuse aceluiași regim. Prin urmare, articolul 13 din Directiva privind autorizarea trebuie aplicat în același mod pentru ambele proceduri.
- 40 În această privință, trebuie subliniat că rezultă dintr-o jurisprudență constantă că, în cadrul Directivei privind autorizarea, statele membre nu pot percepe alte taxe sau redevențe în legătură cu furnizarea unor rețele și servicii de comunicații electronice decât cele prevăzute de această directivă (a se vedea prin analogie Hotărârea din 18 iulie 2006, Nuova società di telecomunicazioni, C-339/04, Rec., p. I-6917, punctul 35, Hotărârea din 10 martie 2011, Telefónica Móviles España, C-85/10, Rep., p. I-1575, punctul 21, precum și Hotărârea din 12 iulie 2012, Vodafone España și France Telecom España, C-55/11, C-57/11 și C-58/11, punctul 28).
- 41 În cauza principală, astfel cum reiese din decizia de trimitere, instanța națională solicită în esență să se stabilească dacă articolul 13 din Directiva privind autorizarea trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să impună operatorilor o redevență unică pentru „drepturile de utilizare a frecvențelor radio” precum cea în discuție în litigiul principal, în condițiile în care acestora li se impun deja, pe de o parte, o redevență anuală pentru punerea la dispoziție a frecvențelor și, pe de altă parte, o redevență pentru acoperirea cheltuielilor de gestionare a autorizației.
- 42 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 13 din Directiva privind autorizarea, statele membre pot să stabilească, în plus față de redevențele care urmăresc să acopere cheltuielile administrative, o redevență pentru drepturile de utilizare a frecvențelor radio a cărei finalitate este asigurarea utilizării optime a acestei resurse (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 octombrie 2005, ISIS Multimedia Net și Firma O2, C-327/03 și C-328/03, Rec., p. I-8877, punctul 23, precum și Telefónica Móviles España, citată anterior, punctul 24).
- 43 Or, articolul 13 din Directiva privind autorizarea nu determină în mod expres nici forma pe care trebuie să o ia o astfel de redevență impusă pentru utilizarea frecvențelor radio, nici periodicitatea impunerii sale.
- 44 În schimb, reiese din considerentul (32) al Directivei privind autorizarea că redevențele pentru utilizarea frecvențelor radio pot consta într-o sumă unică sau într-o sumă periodică.
- 45 Pe de altă parte, rezultă din jurisprudența Curții că Directiva privind autorizarea nu aduce atingere scopului în care sunt percepute astfel de redevențe (a se vedea în acest sens Hotărârea Telefónica Móviles España, citată anterior, punctul 33).
- 46 Totuși, articolul 13 din această directivă impune statelor membre să se asigure că redevențele pentru utilizarea frecvențelor radio sunt justificate în mod obiectiv, sunt transparente, nediscriminatorii și proporționale în ceea ce privește scopul în care sunt utilizate și iau în considerare obiectivele, printre care cel al promovării concurenței și cel al utilizării eficiente a frecvențelor radio, stabilite la articolul 8 din Directiva-cadru.
- 47 Rezultă de asemenea din articolul 13 menționat și din considerentul (32) al Directivei privind autorizarea că o redevență impusă operatorilor de servicii de comunicații pentru utilizarea de resurse trebuie să urmărească scopul asigurării utilizării optime a unor astfel de resurse și nu trebuie să împiedice dezvoltarea unor servicii inovatoare și a concurenței de pe piață.
- 48 Prin urmare, articolele 12 și 13 din Directiva privind autorizarea nu se opun unei legislații naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care prevede impunerea unei redevențe prin care se urmărește favorizarea utilizării optime a frecvențelor, chiar dacă aceasta se adaugă unei alte redevențe

anuale destinate de asemenea, în parte, aceluiași obiectiv, sub rezerva ca ansamblul acestor redevențe să răspundă condițiilor enunțate la punctele 46 și 47 din prezenta hotărâre, ceea ce revine instanței de trimitere să verifice.

- 49 În ceea ce privește modalitățile de stabilire a quantumului unei redevențe unice pentru drepturile de utilizare a frecvențelor radio precum cea în discuție în litigiul principal, trebuie arătat că Directiva privind autorizarea stabilește cerințele care trebuie respectate de statele membre în determinarea quantumului unei redevențe pentru utilizarea frecvențelor radio, fără însă a prevedea expres o modalitate concretă de stabilire a quantumului unei asemenea redevențe (Hotărârea Telefónica Móviles España, citată anterior, punctul 25).
- 50 În această privință, trebuie amintit că autorizația de utilizare a unui bun public reprezentat de o resursă rară permite titularului acesteia să realizeze beneficii economice importante și îi conferă avantaje în raport cu alți operatori care doresc deopotrivă să utilizeze și să exploateze acea resursă, împrejurare care justifică impunerea unei redevențe care să reflecte în special valoarea utilizării resursei rare în discuție (Hotărârea Telefónica Móviles España, citată anterior, punctul 27).
- 51 În aceste condiții, obiectivul de a asigura utilizarea optimă de către operatori a resurselor rare la care au acces implică stabilirea quantumului acestei redevențe la un nivel adecvat care să reflecte în special valoarea utilizării acestor resurse, ceea ce impune o luare în considerare a situației economice și tehnologice a pieței respective (Hotărârea Telefónica Móviles España, citată anterior, punctul 28).
- 52 Rezultă, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 54 și 55 din concluzii, că stabilirea unei redevențe pentru drepturi de utilizare a frecvențelor radio prin raportare fie la quantumul vechiului drept unic de concesiune calculat pe baza numărului de frecvențe și de luni la care se referă drepturile de utilizare a frecvențelor, fie la quantumurile care rezultă din licitații poate constitui o metodă adecvată de determinare a valorii frecvențelor radio.
- 53 Astfel, ținând cont de principiile utilizate de Regatul Belgiei pentru stabilirea quantumului vechiului drept unic de concesiune, rezultă că atât una, cât și cealaltă dintre aceste metode permit obținerea unor quantumuri care sunt în raport cu rentabilitatea previzibilă a frecvențelor radio vizate. Or, Directiva privind autorizarea nu se opune utilizării unui astfel de criteriu pentru stabilirea quantumului redevențelor sus-menționate.
- 54 Având în vedere ansamblul acestor considerații, trebuie să se răspundă la primele două întrebări că articolele 12 și 13 din Directiva privind autorizarea trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca un stat membru să impună operatorilor de telefonie mobilă titulari de drepturi de utilizare a frecvențelor radio o redevență unică, datorată atât pentru o nouă achiziționare a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio, cât și pentru reînnoirea acestora și care se adaugă unei redevențe anuale pentru punerea la dispoziție a frecvențelor, prin care se urmărește favorizarea unei utilizări optime a resurselor, dar și unei redevențe care acoperă cheltuielile de gestionare a autorizației, sub rezerva ca aceste redevențe să urmărească într-adevăr asigurarea unei utilizări optime a resursei pe care o reprezintă aceste frecvențe radio, ca ele să fie justificate în mod obiectiv, transparente, nediscriminatorii și proporționale în ceea ce privește scopul în care sunt utilizate și să ia în considerare obiectivele stabilite la articolul 8 din Directiva-cadru, ceea ce revine instanței de trimitere să verifice.
- 55 Sub aceeași rezervă, stabilirea quantumului unei redevențe unice pentru drepturile de utilizare a frecvențelor radio prin raportare fie la quantumul vechiului drept unic de concesiune calculat pe baza numărului de frecvențe și de luni la care se referă drepturile de utilizare a frecvențelor, fie la quantumurile care rezultă din licitații poate constitui o metodă adecvată de determinare a valorii frecvențelor radio.

Cu privire la a patra întrebare

- 56 Prin intermediul celei de a patra întrebări, la care trebuie să se răspundă înainte de a se răspunde la a treia întrebare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 14 alineatul (1) din Directiva privind autorizarea trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să impună unui operator de telefonie mobilă o redevență precum cea în discuție în litigiul principal.
- 57 Trebuie arătat că articolul 14 alineatul (1) din Directiva privind autorizarea prevede că un stat membru este abilitat să modifice drepturile, condițiile și procedurile aplicabile drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în cazuri justificate în mod obiectiv și într-o măsură rezonabilă. În plus, acest articol prevede că intenția de a efectua astfel de modificări se notifică în mod corespunzător, iar părțile interesate pot primi un termen suficient pentru a-și exprima opiniile, de cel puțin patru săptămâni.
- 58 În plus, rezultă din partea B punctul 6 din anexa la Directiva privind autorizarea că impunerea de redevențe pentru drepturile de utilizare a frecvențelor radio, conform articolului 13 din această directivă, este una dintre condițiile care pot însoți drepturile de utilizare a frecvențelor radio.
- 59 În consecință, impunerea unei redevențe unice precum cea în discuție în litigiul principal constituie o modificare a condițiilor aplicabile operatorilor titulari de drepturi de utilizare a frecvențelor radio. În consecință, un stat membru este obligat să asigure respectarea condițiilor impuse pentru modificarea regimului redevențelor impuse operatorilor de telefonie mobilă în temeiul drepturilor de utilizare a frecvențelor radio.
- 60 În consecință, trebuie arătat că un stat membru care dorește să modifice redevențele aplicabile drepturilor de utilizare a frecvențelor radio acordate anterior trebuie să se asigure că această modificare este conformă cu condițiile stabilite la articolul 14 alineatul (1) din Directiva privind autorizarea, și anume este justificată în mod obiectiv, este efectuată într-o măsură rezonabilă și este notificată în prealabil tuturor părților interesate pentru a le permite să își exprime opinia. Revine instanței de trimitere să verifice dacă, în lumina împrejurărilor cauzei principale, au fost respectate condițiile prevăzute la articolul 14 alineatul (1) din Directiva privind autorizarea.
- 61 În acest context, trebuie subliniat că instituirea unei redevențe conforme cu condițiile prevăzute la articolul 13 din Directiva privind autorizarea, astfel cum sunt menționate la punctele 46 și 47 din prezenta hotărâre, trebuie considerată justificată în mod obiectiv și efectuată într-o măsură rezonabilă.
- 62 Având în vedere ceea ce precedă, trebuie să se răspundă la a patra întrebare că articolul 14 alineatul (1) din Directiva privind autorizarea trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un stat membru să impună unui operator de telefonie mobilă o redevență precum cea în discuție în litigiul principal, sub rezerva ca această modificare să fie justificată în mod obiectiv, să fie efectuată într-o măsură rezonabilă și să fi fost notificată în prealabil tuturor părților interesate pentru a le permite să își exprime opinia, ceea ce revine instanței de trimitere să verifice, în lumina împrejurărilor cauzei principale.

Cu privire la a treia întrebare

- 63 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 14 alineatul (2) din Directiva privind autorizarea trebuie interpretat în sensul că se opune ca un stat membru să impună unui operator de telefonie mobilă o redevență precum cea în discuție în litigiul principal.

- 64 Trebuie arătat că, în temeiul articolului 14 alineatul (2) din Directiva privind autorizarea, un stat membru nu este abilitat nici să limiteze, nici să retragă drepturi de utilizare a frecvențelor radio, cu excepția cazurilor în care acest lucru este justificat și, după caz, în conformitate cu anexa la Directiva privind autorizarea și cu dispozițiile de drept intern aplicabile în materie de compensare pentru retragerea drepturilor.
- 65 În această privință, trebuie să se constate că la alineatul (2) al articolului 14 din Directiva privind autorizarea, spre deosebire de alineatul (1) al aceluiași articol, noțiunile de limitare și de retragere a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio nu vizează decât ipotezele în care conținutul și întinderea acestor drepturi pot fi modificate.
- 66 Chiar admitând că, ținând seama de termenul său de transpunere, Directiva privind autorizarea ar fi fost aplicabilă faptelor din cauza principală, în orice caz, impunerea de redevențe precum cele în discuție în litigiul principal operatorilor de telefonie mobilă nu este de natură să influențeze conținutul și întinderea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio conferite operatorilor vizați. În consecință, trebuie constatat că modificarea regimului redevențelor nu constituie o limitare sau o retragere a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în sensul articolului 14 alineatul (2) din Directiva privind autorizarea.
- 67 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 14 alineatul (2) din Directiva privind autorizarea trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un stat membru să impună unui operator de telefonie mobilă o redevență precum cea în discuție în litigiul principal.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 68 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) **Articolele 12 și 13 din Directiva 2002/20/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind autorizarea rețelelor și serviciilor de comunicații electronice (Directiva privind autorizarea) trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca un stat membru să impună operatorilor de telefonie mobilă titulari de drepturi de utilizare a frecvențelor radio o redevență unică, datorată atât pentru o nouă achiziționare a drepturilor de utilizare a frecvențelor radio, cât și pentru reînnoirea acestora și care se adaugă unei redevențe anuale pentru punerea la dispoziție a frecvențelor, prin care se urmărește favorizarea utilizării optime a resurselor, dar și unei redevențe care acoperă cheltuielile de gestionare a autorizației, sub rezerva ca aceste redevențe să urmărească într-adevăr asigurarea unei utilizări optime a resursei pe care o reprezintă aceste frecvențe radio, ca ele să fie justificate în mod obiectiv, transparente, nediscriminatorii și proporționale în ceea ce privește scopul în care sunt utilizate și să ia în considerare obiectivele stabilite la articolul 8 din Directiva 2002/21/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind un cadru de reglementare comun pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Directivă-cadru), ceea ce revine instanței de trimitere să verifice.**

Sub aceeași rezervă, stabilirea cuantumului unei redevențe unice pentru drepturile de utilizare a frecvențelor radio prin raportare fie la cuantumul vechiului drept unic de concesiune calculat pe baza numărului de frecvențe și de luni la care se referă drepturile de utilizare a frecvențelor, fie la cuantumul care rezultă din licitații poate constitui o metodă adecvată de determinare a valorii frecvențelor radio.

- 2) **Articolul 14 alineatul (1) din Directiva 2002/20 trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un stat membru să impună unui operator de telefonie mobilă o redevență precum cea în discuție în litigiul principal, sub rezerva ca această modificare să fie justificată în mod obiectiv, să fie efectuată într-o măsură rezonabilă și să fi fost notificată în prealabil tuturor părților interesate pentru a le permite să își exprime opinia, ceea ce revine instanței de trimitere să verifice, în lumina împrejurărilor cauzei principale.**
- 3) **Articolul 14 alineatul (2) din Directiva 2002/20 trebuie interpretat în sensul că nu se opune ca un stat membru să impună unui operator de telefonie mobilă o redevență precum cea în discuție în litigiul principal.**

Semnături